

Debat: Zijn we nu in oorlog?

Korte omschrijving werkvorm

De leerlingen krijgen vier stellingen waarover ze hun mening kunnen geven (eens of oneens). Dat kan door te 'stemmen met de voeten', of door met rode en groene kaarten te werken. Het is de bedoeling dat ze minimaal één argument hebben voor hun mening. Vervolgens kunt u - na deze werkvorm - op enkele stellingen dieper ingaan. Waarschijnlijk kunt u op basis van de gevoerde discussie(s) wel bepalen welke stelling(en) u verder wil uitdiepen. De handleiding geeft u voldoende handvatten om dit te doen.

Leerdoel

Leerlingen denken zelf na over de (mogelijke) consequenties van de aanslagen in Parijs en ontwikkelen hier een mening over.

Bronnen

- <http://nos.nl/artikel/2069063-rutte-we-zijn-in-oorlog-met-is.html>
- <http://www.volkskrant.nl/buitenland/traumaspecialist-krachttaal-is-vooral-angsttaal~a4187138/>
- <http://www.rtlnieuws.nl/nieuws/laatste-videos-nieuws/formeel-oorlog-met-wat-betekent-dat>
- <http://nos.nl/video/2069078-hollande-is-pleegt-oorlogsmisdaad.html>
- <http://www.demorgen.be/buitenland/david-van-reybrouck-in-brief-aan-hollande-u-geeft-waar-de-terroristen-op-hoopten-een-oorlogsverklaring-bf3512aa/>
- <http://www.nrc.nl/nieuws/2015/11/16/hollande-grondwetswijziging-en-verlengde-noodtoestand>
- <http://www.nrc.nl/handelsblad/2015/11/16/syrie-wordt-steeds-meer-ook-een-europese-oorlog-1559924>
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Wet_buitengewone_bevoegdheden_burgerlijk_gezag
- Diverse andere krantenartikelen

Duur

30 minuten

Handleiding

1. Zet de tafels aan de kant. Leerlingen moeten de ruimte hebben om heen en weer te lopen: ze gaan 'stemmen met de voeten'. Hang aan de linkerkant (vanuit het oogpunt van de leerlingen) een A4'tje met EENS en aan de rechterkant een A4'tje met ONEENS. *U kunt natuurlijk ook met rood-groene kaarten werken als u niet de ruimte heeft om uw leerlingen heen en weer te laten lopen.*
2. Introduceer de werkvorm.

'Wij zijn in oorlog met IS.' Dat zei premier Mark Rutte na de aanslagen in Parijs. De term *oorlog* had hij nog niet eerder genoemd. Na de aanslag op de redactie van Charlie Hebdo in januari zei Mark Rutte nog dat hij de term 'oorlog' niet wilde gebruiken.

→ U kunt de uitspraak van Mark Rutte laten zien: <http://nos.nl/artikel/2069063-rutte-we-zijn-in-oorlog-met-is.html> (02.33 min.). De term oorlog noemt hij aan het einde van het filmpje.

Ben je het eens met Mark Rutte? Is Nederland in oorlog? En wat betekent dat eigenlijk: in oorlog zijn? Over deze en andere stellingen gaan jullie discussiëren.

→ U kunt hier meer achtergrondinformatie vinden: <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/sociaal/118877-komt-er-oorlog-in-nederland.html>

→ Kijktip voor de docent: Welke vragen hebben Franse kinderen na de aanslagen op 13 november?

Zie: <http://www.nytimes.com/video/opinion/100000004042437/explaining-terror-to-children.html?action=click&qtype=vhs&version=vhs-heading&module=vhs®ion=video-area> (03.53 min.)

Jullie krijgen een aantal stellingen. Als je het eens bent met de stelling lopen jullie naar de (voor jullie) linkerkant van het klaslokaal. Als je het oneens bent met de stelling lopen jullie naar de (voor jullie) rechterkant van het klaslokaal. Bedenk in ieder geval één argument voor je mening.

3. Lees steeds een stelling voor. Geef de leerlingen een paar seconden de tijd om hun mening te vormen en positie in te nemen (eens of oneens). Geef na iedere stelling enkele leerlingen uit het eens-vak én uit het oneens-vak het woord. Welk argument hebben zij voor hun mening? Leerlingen mogen van mening veranderen als ze zich laten overtuigen door argumenten van medeleerlingen. Als ze naar een ander vak lopen, moeten ze toelichten waarom ze van mening veranderd zijn.

Tip: Laat de discussie tussen leerlingen ontstaan. Neem zelf geen positie in en geef nog geen (of niet teveel) uitleg. U kunt enige uitleg en context geven als leerlingen weer op hun plaats zitten.

Stellingen:

1. Nederland is in oorlog met IS.
 2. President Hollande reageert totaal verkeerd op de aanslagen in Parijs.
 3. Als wij IS bombarderen, is het terecht dat zij hier een aanslag plegen.
 4. Nederland moet net als Frankrijk de noodtoestand uitroepen.
4. Vraag de leerlingen u even te helpen de tafels en stoelen weer op de normale plekken te zetten.
 5. Vraag welke stelling(en) het lastigst waren om een mening over te vormen. Waarom was dat lastig? Schat zelf in over welke stellingen u nog extra toelichting wilt geven.

Bij iedere stelling vindt u een uitgebreide toelichting en soms een kijk- of leestip, waardoor u uw bespreking meer diepgang kunt geven.

Stellingen

1. Nederland is in oorlog met IS.

Mogelijke toelichting:

Het is een opvallende uitspraak van Mark Rutte dat we in oorlog zijn met IS. De laatste keer dat een Nederlandse premier de term 'oorlog' gebruikte, was in 1940.

Argument voor:

Al een tijdje vliegen onze F-16's boven Irak en is de Nederlandse staat onderdeel van de coalitie tegen IS. Nederland is naast anti-IS-bondgenoot ook een trouwe leverancier van informatie aan de Amerikaanse inlichtingendiensten. Er is dus al enige tijd een gewapende strijd aan de gang. Het woord 'oorlog' klinkt misschien minder prettig, maar in feite is die al lang aan de gang.

De uitspraak van Rutte is op te vatten als een oorlogsverklaring. Dat is opvallend tegen een niet-staat (IS): IS is geen soevereine staat. Wellicht heeft Mark Rutte zijn uitspraak vooral symbolisch bedoeld; toch heeft zijn uitspraak juridische consequenties (zie onderstaand fragment met Geert-Jan Knoops). In ieder geval krijgt het OM hierdoor een breder speelveld om te vervolgen.

Argument tegen:

Er is geen officiële definitie van de term 'oorlog'. Meestal wordt de term oorlog wel geassocieerd met 1) veel doden ("1 dode is een moord, 1000 is een gewapend conflict"), 2) georganiseerde voorbereiding, 3) een situatie waarbij moorden op grote schaal worden gezien als plicht (doorgaans door een opgezette regeringsorganisatie).

Er is een oud wetsartikel dat zegt dat 'hij die vrijwillig in dienst treedt van een leger van een buitenlandse mogendheid wetende dat Nederland daarmee in oorlog is of zal geraken' strafbaar is. De vraag is of IS te betitelen is als een buitenlandse mogendheid. De rechter zal dat moeten bepalen (zie onderstaand fragment met Geert-Jan Knoops). Zolang de rechter hierover geen uitspraak heeft gedaan kun je beargumenteren dat we (nog) niet in oorlog zijn.

Kijktip:

Bekijk met uw leerlingen de toelichting van strafrechtdeskundige Geert-Jan Knoops: <http://www.rtlnieuws.nl/nieuws/laatste-videos-nieuws/formeel-oorlog-met-wat-betekent-dat> (07:55 min.).

2. President Hollande reageert totaal verkeerd op de aanslagen in Parijs.

Mogelijke toelichting:

President Hollande sprak over 'een leger van IS-terroristen' en 'meedogenloos terugslaan.' Het duurde amper twee dagen of het eerste vergeldingsbombardement van de Fransen, gesteund door de Amerikanen, op kantoren en stellingen van Islamitische Staat in Raqqa was een feit. Franse toestellen wierpen twintig bommen af. Zowel in Parijs als in Washington gaan stemmen om de strijd tegen IS nog drastischer op te voeren.

Argument voor:

Volgens traumaspécialist Kaz de Jong van Artsen zonder Grenzen is deze krachttaal van Hollande wel begrijpelijk, maar werkt het averechts. Die ontwricht de samenleving en dat is precies wat terroristen willen. In de collectieve angst na een aanslag wordt vaak een hele reeks aan maatregelen genomen. Of dat terecht is, daar laat De Jong zich niet over uit. Het wakkert wel vaak de collectieve angst aan, in plaats van dat het een gevoel van veiligheid geeft. (De Volkskrant, 16 november 2015)

Ook David Van Reybrouck (Vlaamse opiniemaker) heeft op Facebook in een open brief aan president Hollande stelling genomen tegen de aanpak van Hollande: "U geeft waar terroristen op hoopten: een oorlogsverklaring". Verderop in zijn brief schrijft hij: "In uw poging om kordaat te reageren loopt u het levensgrote risico de spiraal van geweld nog verder te laten escaleren. Dat lijkt mij niet verstandig."

Argument tegen:

President Hollande beloofde een 'meedogenloze opstelling', waarbij hij wel de grenzen van de rechtsstaat respecteert. Hij heeft om de steun van bondgenoten gevraagd. Hij heeft de Veiligheidsraad opgeroepen snel bij elkaar te komen om een resolutie aan te nemen 'die de gemeenschappelijke wil om tegen het terrorisme te bestrijden markeert'. De EU heeft op 17 november unaniem ingestemd met het steunverzoek van Frankrijk. Hollande deed een beroep op artikel 42, lid 7, van het EU-verdrag. Daarin staat dat als een lidstaat op zijn grondgebied wordt aangevallen, de overige landen de plicht hebben 'met alle middelen waarover zij beschikken hulp en bijstand te verlenen'.

Zolang Frankrijk de grenzen van de rechtsstaat en internationale verdragen en samenwerkingsverbanden respecteert, is het heel logisch dat hij wil laten zien dat IS een tegenreactie kan verwachten.

Kijktip:

De speech van Hollande (3.47 min.) kunt u bekijken: <http://nos.nl/video/2069078-hollande-is-pleegt-oorlogsmisdaad.html>. Bij 2.29 min. zegt hij dat hij wil blijven binnen de mogelijkheden die het recht verschaft.

Leestip:

U kunt fragmenten uit de open brief op FaceBook van David Van Reybrouck voorlezen: <http://www.demorgen.be/buitenland/david-van-reybrouck-in-brief-aan-hollande-u-geeft-waar-de-terroristen-op-hoopten-een-oorlogsverklaring-bf3512aa/>

3. Als wij IS bombarderen, is het terecht dat zij hier een aanslag plegen.Mogelijke toelichting:

Frankrijk heeft een zeer actieve rol in de internationale coalitie die IS bestrijdt met bombardementen. Eerst bombardeerden zij alleen in Irak, maar sinds eind september wordt ook in Syrië gebombardeerd. Nederland maakt ook deel uit van deze anti-IS-coalitie maar bombardeert (vooralsnog) alleen IS-doelwitten in Irak.

Argument voor:

Als we in oorlog zijn met IS, zoals president Hollande en premier Rutte zeggen, betekent dit dat je een geschil wilt oplossen door geweld te gebruiken. IS heeft verklaard dat "Frankrijk geen vrede zal kennen zolang de bombardementen op IS-

doelen in Syrië en Irak voortduren". Tijdens een oorlog kun je van beide kanten geweld verwachten. Oorlogsvoering is namelijk niet eenzijdig. Als wij bombardementen voorbereiden en uitvoeren op IS, is het logisch dat zij grijpen naar vergelijkbare geweldsmiddelen.

Hollande heeft ook aangegeven op deze oorlogsdaad "passend te reageren". Frankrijk heeft de afgelopen dagen dan ook het aantal bombardementen opgevoerd, onder andere op de Syrische stad Raqqa, die gezien wordt als hoofdstad van het kalifaat. Bij bombardementen in Syrië en Irak komen ook veel onschuldige burgers om het leven, waar IS op zijn beurt weer vergelding voor zal willen. Binnen IS is de roep om vergelding vergroot.

Argument tegen:

IS is een organisatie die de macht krijgt door bevolkingsgroepen te onderdrukken en geen stem te geven. De bombardementen van de anti-IS-coalitie zijn onder meer bedoeld om burgers in Irak en Syrië te helpen. Als IS niet naar geweld had gegrepen om haar doelen te proberen te bereiken, dan was er ook geen sprake geweest van bombardementen. IS had voldoende mogelijkheden om verdere bombardementen te voorkomen. IS is hier de agressor; Frankrijk en bondgenoten reageren slechts.

Bovendien handelt IS niet volgens het internationaal oorlogsrecht. Onschuldige burgers zijn bij IS een bewust doelwit, terwijl internationaal vastgelegd is dat burgerslachtoffers voorkomen dienen te worden in een oorlogssituatie. Bij bombardementen van de anti-IS-coalitie zijn onschuldige burgers geen doelwit.

4. Nederland moet net als Frankrijk de noodtoestand uitroepen.

Mogelijke toelichting:

Uit peilingen blijkt dat bij een deel van de bevolking steun bestaat voor het uitroepen van de noodtoestand in Nederland. De overheid krijgt dan meer mogelijkheden om slagvaardiger te handelen zonder dat er eerst toestemming van het parlement hoeft te zijn. Een noodtoestand mag maximaal 90 dagen duren (zie het [Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten](#)).

Argument voor:

De aanslagen in Parijs zijn te veroordelen als een „aanslag op de menselijkheid”. Dat zei president Obama van de Verenigde Staten op 14 november. Niet alleen in Frankrijk, maar ook in Nederland zijn de waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit in het geding. De Franse president Hollande heeft voor drie maanden de noodtoestand uitgeroepen, waardoor hij meer bevoegdheden heeft om arrestaties uit te laten voeren of huiszoekingen te laten doen. Nu is het Parijs, afgelopen dinsdag (17 november) was het bijna Hannover tijdens het oefenduel Duitsland-Nederland, de volgende keer is misschien de beurt aan Brussel of Amsterdam. De noodtoestand is niet alleen voor Frankrijk relevant, maar ook voor andere landen die steun verlenen aan de ‘oorlog tegen IS’. Zeker als Nederland gaat besluiten om mee te bombarderen in Syrië (nu bombarderen we alleen nog maar op Iraaks grondgebied), wordt het belangrijk om een slagvaardige overheid te hebben die snel maatregelen kan nemen.

Argument tegen:

President Hollande heeft de noodtoestand uitgeroepen voor heel Frankrijk na de aanslagen in Parijs. Hierdoor krijgt de overheid meer directe bevoegdheden en de

grenzen worden streng gecontroleerd. Na de aanslagen en de dreigementen over meer aanslagen is dat een begrijpelijk besluit. De Franse autoriteiten moeten snel kunnen handelen zonder eerst toestemming van het parlement af te hoeven wachten.

In Nederland zijn nog geen aanslagen geweest van IS. Het dreigingsniveau is door de nationaal coördinator terrorismebestrijding nog niet veranderd van 'substantieel' in 'kritiek'. Het uitroepen van een 'noodtoestand in oorlog' - dat heet dan 'staat van oorlog' - is in Nederland nog niet aan de orde. Een regering behoort terughoudend te zijn bij het inzetten van dit soort middelen, omdat je daarmee inbreuk maakt op de vrijheden van je burgers. Daarnaast dient een regering terughoudend te zijn in het nemen van maatregelen zonder goedkeuring van de volksvertegenwoordiging.